

*Δουλειά μου: ο πόλεμος
και η ποίηση επίσης.*

Ελάχιστα γνωρίζουμε για τη ζωή του Αρχίλοχου, κι αυτά αβέβαια. Η γέννησή του τοποθετείται γύρω στο 680 π.Χ. Καταγόταν από την Πάρο. Ο πατέρας του, κάποιος Τελεσικλής, ήταν αριστοκράτης και η μητέρα του Ενιπώ, δούλα. Ο παππούς του, από την πλευρά του πατέρα του, φέρεται σαν αποικιστής τής Θάσου και κομιστής τής λατρείας τής Δήμητρας. Ο Αρχίλοχος πέρασε τη ζωή του μέσα στη φτώχεια. Εργάστηκε σαν μισθοφόρος, συμμετέχοντας στις επιδρομές που συντάραξαν τον ελλαδικό χώρο, στη διάρκεια του 7ου π.Χ. αιώνα. Φαίνεται πώς προσπάθησε να δημιουργήσει οικογένεια με κάποια Νεοβούλη, αλλά ο Λυκάμβης, πατέρας τής νύφης, αθέτησε την υπόσχεσή του. Σύμφωνα με την αρχαία παράδοση, ο ποιητής αντέδρασε διασύροντας τον άπιστο πεθερό. Η δύναμη των σκωπτικών στίχων του ήταν τόσο μεγάλη, ώστε ο Λυκάμβης και οι δύο του κόρες αυτοκτόνησαν. Πιθανώς αποπλάνησε και την αδελφή τής Νεοβούλης. Επινόησε τον ίαμβο και την επωδό, επιφέροντας σημαντικές τεχνικές αλλαγές στο ηρωϊκό ποιητικό ιδίωμα που κυριαρχούσε μέχρι εκείνη την εποχή. Είναι προφανές πώς ο πατρικός άξονας τής καλλιτεχνικής προσωπικότητάς του είναι ο Όμηρος. Σαν άνθρωπος ήταν παρορμητικός, αθυρόστομος και εκδικητικός. Άγνωστο πότε, τον σκότωσε κάποιος Καλλώνδης ή Κόρακας, σε μάχη με τούς Ναξίους. Μαρτυρείται πώς ο φονιάς δεν έγινε δεκτός από την Πυθία.

Στην πραγματικότητα ο Αρχίλοχος είναι τρεις εκατοντάδες αποσπάσματα και ορισμένα στοιχεία ανεπιβεβαίωτα. Πρόκειται για ένα πρόσωπο σκιά που κινείται πίσω από σημαντική ποίηση.

Γιώργος Μπλάνας

Ο Αρχίλοχος πολεμά στη Θάσο (*)

Αποσπ. 93α και 94 από την επιγραφή του Σωσθένους

Νεότερη ανάγνωση της επιγραφής του Σωσθένους (IG XII 5 445), κυρίως των τμημάτων της που περιλαμβάνουν τα αποσπάσματα 93a και 94, με κάποιες διαφορετικές συμπληρώσεις, καθώς και ο συσχετισμός με άλλα γνωστά αποσπάσματα έργων του ποιητή, φωτίζουν καλύτερα την ιστορία του παριανού αποικισμού. Τα κυριότερα ίσως συμπεράσματα αφορούν την παράλληλη απόπειρα αποικισμού των ίδιων χωρών από τους Ναξίους, τη μεταφορά στη Θάσο και στην απέναντι στεριά της διαμάχης των δύο νησιών, την ανάμειξη των εντοπίων θρακικών φύλων στη σύγκρουση, τον αφανισμό των Ναξίων αποίκων και την τελική ακύρωση της αποικιστικής τους επιχείρησης στο βόρειο χώρο. Όσον αφορά ειδικά τον Αρχίλοχο, γίνεται ακόμη φανερή η κριτική έως αντιπολιτευτική στάση του απέναντι στη στρατιωτική ηγεσία των Παρίων αλλά και, αντίστροφα, η υποτιμητική αντιμετώπιση του ποιητή από τους αξιωματούχους αυτούς, το αίσθημα βαθιάς συμπόνιας απέναντι στους ταλαιπωρημένους συμπατριώτες του, ιδίως τους φτωχούς αγρότες που ήταν αναγκασμένοι να εγκαταλείψουν τα σπαρτά τους στη διάθεση των εχθρών. Τονίζεται έτσι ο κοινωνικός, ενίοτε ανατρεπτικός, και όχι απλώς αντικονφορμιστικός χαρακτήρας της ποίησης του Αρχιλόχου. Ο ίδιος, μολονότι η άποψη είναι ευρύτατα διαδεδομένη, δεν φαίνεται να υπήρξε ποτέ μισθοφόρος.

(*) Περίληψη της εισήγησης του Κυριάκου Τσαντσάνογλου στο Β' Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο Αρχαιολογίας Πάρου και Κυκλάδων, που έγινε στην Πάρο τον Οκτώβρη του 2005 με θέμα: ο Αρχίλοχος και η εποχή του.

.....

Κορνήλιος Καστοριάδης

ΕΞΟΥΣΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ (Ομιλίες στην Ελλάδα, 1989)

Δέν μπορεί να υπάρξει φάλαγγα χωρίς οπλίτες και δεν μπορούν να υπάρξουν οπλίτες χωρίς φάλαγγα. Ο οπλίτης της φάλαγγας δεν είναι ομηρικός ήρωας. Είναι αυτός που μάχεται μαζί με τον παραστάτη του. Αυτό σημαίνει ένα άλλο είδος ατόμου. Θυμηθείτε τον Σπαρτιάτη εκείνο που χωρίς να το θέλει είχε επιζήσει στις Θερμοπύλες, συνεπώς στην Σπάρτη ήταν άτιμος, και ο οποίος κατόπιν στις Πλαταιές για να δικαιωθεί και για να εξαγορασθεί επολέμησε σαν λυσσασμένος και σκοτώθηκε. Παρ' όλα αυτά οι Σπαρτιάτες δεν του απένειμαν τις τιμές της νίκης γιατί είχε πολεμήσει κατά ατομικό τρόπο. Η φάλαγγα

συμβαδίζει με τη δημοκρατία, και η δημοκρατία προϋποθέτει δημοκρατικούς πολίτες· ο δημοκρατικός πολίτης είναι αυτός που βλέπει σε κάθε άλλο πολίτη ένα ενδεχόμενο παραστάτη τη στιγμή του θανάτου. Αυτό μπορείτε να το συγκρίνετε με τους σημερινούς πολίτες. Ο Αρχίλοχος παινεύεται γύρω στα 700 ότι πέταξε την ασπίδα του φεύγοντας από τη μάχη (ήταν μισθοφόρος) και λέει ότι η ζημιά είναι μικρή διότι υπάρχουνε τεχνίτες απ' τους οποίους μπορεί να αγοράσει μια άλλη, καλύτερη ασπίδα. Ρίψασπις ήταν η χειρότερη ατιμία για έναν Έλληνα. Δεν μπορεί να υπάρξει ένας τέτοιος Αρχίλοχος, η ύπαρξή του είναι αδιανόητη χωρίς την ακόλουθη διπλή προϋπόθεση. Πρέπει να υπάρχει μια κοινωνία πολιτών πολεμιστών η οποία βάζει πάνω από κάθε τι άλλο την ανδρεία, διότι αλλιώς ο στίχος του Αρχιλόχου δεν έχει κανένα νόημα, ούτε καν ως πρόκληση, και η οποία ταυτοχρόνως είναι ικανή να εκτιμήσει ένα μεγάλο ποιητή ο οποίος για μια φορά διακωμωδεί και εξευτελίζει την ανδρεία λέγοντας: πέταξα την ασπίδα μου, αλλά το Μοναστηράκι είναι γεμάτο ασπίδες. Αυτή η αναγκαία συγχρονία των δύο στοιχείων, δηλ. η αλλαγή της κοινωνίας και η αλλαγή των ατόμων δημιουργεί για την κληρονομημένη σκέψη και λογική του καθορισμού μια κατάσταση τελείως ακατανόητη. Οποιοσδήποτε λογικός άνθρωπος θα πει ότι μια αυτόνομη κοινωνία δεν μπορεί να συγκροτηθεί παρά από αυτόνομα άτομα, και αυτόνομα άτομα δεν μπορούν να δημιουργηθούν παρά από μια αυτόνομη κοινωνία: κότα, αυγό κλπ. Συνεπώς δεν μπορούσε να υπάρξει Αρχαία Ελλάδα ή δεν μπορούσε να υπάρξει μοντέρνα Ευρώπη. Η μετάβαση απ' την παραδοσιακή ετερονομία κοινωνίας και ατόμων στα πρώτα σπέρματα της αυτονομίας εμφανίζεται ως αδύνατη. Το γεγονός ότι παρ' όλα ταύτα η μετάβαση αυτή συνέβη αποδεικνύει ότι κάτι δεν πάει καλά μ' αυτήν την κατά παράδοση λογική, την ταυτιστική.

Πηγή: http://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=761952.

ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΡΥΨΑΛΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ, ΣΧΟΛΙΑ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

6 [Ed.6]

Όσο για την ασπίδα, εκείνο το έργο τέχνης

που αναγκάστηκα ν' αφήσω ανάμεσα στους θάμνους,
σίγουρα κάποιος Σάιος θα την απολαμβάνει.
Δεν πάει στο διάβολο· αφού κατάφερα και γλύτωσα,
με την ασπίδα τώρα θ' ασχολούμαι;
Αρπάζω αργότερα μιαν ίδια - για να μην πω καλύτερη.

6. Κάποιος Σάιος. Οι Σάιοι ήταν πολεμικός λαός της Θράκης, κατά των οποίων πολέμησε ο ποιητής.

Πηγή: <http://users.otenet.gr/~aper/arxl/arxl08m.htm#n21>